

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ
ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

СУПЕРЕЧНОСТІ ВЗАЄМОДІЇ МОРАЛІ І ПРАВА В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції
22 травня 2020 року

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

Кафедра культурології
Кафедра кримінального права № 1
Кафедра адвокатури

**СУПЕРЕЧНОСТІ ВЗАЄМОДІЇ МОРАЛІ
І ПРАВА В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ**

*Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції
22 травня 2020 року*

Харків
2020

Редакційна колегія:

А. П. Гетьман – д. ю. н., професор, заслужений діяч науки та техніки України, академік АПрН України, проректор з наукової роботи НЮУ ім. Ярослава Мудрого;

В. О. Лозовой – д. філос. н., професор, завідувач кафедри культурології НЮУ ім. Ярослава Мудрого;

В. І. Тютюгін – к. ю. н., професор, завідувач кафедри кримінального права № 1 НЮУ ім. Ярослава Мудрого;

Т. Б. Вільчик – д. ю. н., професор, завідувач кафедри адвокатури НЮУ ім. Ярослава Мудрого;

К. Є. Солянік – к. ю. н., доцент, декан факультету адвокатури НЮУ ім. Ярослава Мудрого;

Л. М. Сідак – к. філос. н., доцент, доцент кафедри культурології НЮУ ім. Ярослава Мудрого, секретар редколегії;

Ю. А. Меліхова – к. ю. н., доцент кафедри культурології НЮУ ім. Ярослава Мудрого;

Н. В. Маслак – к. ю. н., асистент кафедри кримінального права №1 НЮУ ім. Ярослава Мудрого, приватний нотаріус ХМНО Харківської області;

О. А. Шумейко – к. філол. н., доцент, доцент кафедри культурології НЮУ ім. Ярослава Мудрого

Суперечності взаємодії моралі і права в сучасному суспільстві : Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 22 травня 2020 р. / НЮУ ім. Ярослава Мудрого. – Харків : Друкарня Мадрид, 2020. – 506 с.

ISBN 978-617-7845-20-0

Збірник містить наукові статті та тези наукових доповідей з питань філософії права, соціальної філософії, етики, культурології, правознавства, зокрема конституційного, цивільного, кримінального, канонічного права, кримінального процесу, медицини, а також соціології, педагогіки, психології та актуальних проблем юридичної освіти і морально-правового виховання особистості як складових системи виховання в сучасних умовах соціокультурного розвитку.

Для викладачів, докторантів, аспірантів, студентів гуманітарних закладів вищої освіти.

УДК 17+177: 340.12

© Національний юридичний університет
ім. Ярослава Мудрого, 2020

© ТОВ «Друкарня Мадрид», 2020

ISBN 978-617-7845-20-0

Список використаних джерел

1. Васильєва Л. А. Публічність: антропологічна матриця та комунікативні виміри. Харків : Мачулін, 2018. – 372 с.
2. Проценко О. П. Етикет в просторі практичної філософії. Харків: ХНУ, 2002. – 240 с.
3. Руда Н. Інституалізація моралі в контексті прикладної етики // Гуманітарний часопис : Збірник наукових праць. Харків : ХАІ. 2008. – №1. – С.118–124.
4. Етика ділового спілкування. Курс лекцій. Київ : МАУП, 1999. – 208 с.

В. О. Качур,
кандидат юридичних наук, доцентка,
завідувачка кафедри
теорії та історії держави і права,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України,
м. Київ, Україна

МІСЦЕ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ В СТРУКТУРІ МОРАЛЬНОЇ ТА ПРАВОВОЇ КУЛЬТУР

Глобалізаційні виклики, з якими цьогоріч зіткнувся світ (загострення збройних конфліктів, пандемія COVID-19), ще більше поглибили виклики та загрози, спричинені соціальними проявами та подіями останніх років в Україні. Відповіддю на них покликана стати ідея сталого розвитку українського суспільства [4], однією з умов якої є висока правова культура [6, с.119]. Через цінності, що становлять культурний фундамент, вона дозволить переосмислити роль і значення державних і правових інституцій як на буденному, так і науковому рівні. Це забезпечить збереження та розвиток нашої держави та суспільства. Тому особливої актуальності набуває аналіз не лише загального поняття правової культури, а й поняття моральної культури та їхніх структурних елементів, зокрема ціннісних орієнтацій.

Огляд вітчизняної наукової літератури останніх десятиріччь засвідчив, що ціннісні орієнтації є міждисциплінарною категорією та

становлять предмет вивчення таких наук, як філософія, соціологія, психологія, педагогіка, політологія, право та ін.

Пам'ятаючи про суперечливий характер понять «культура», «мораль» та «право», про можливість трактувати їх у більш ніж один спосіб та комплексний, міждисциплінарний характер цих категорій, нами були виокремлені ознаки культури та визначено її загальне поняття [1], на якому базуються поняття моральної та правової культур.

Серед ознак культури особливої уваги заслуговують такі: 1) фундамент культури складають цінності та 2) культура визначає соціальну орієнтацію та життєву позицію людини. Соціальна орієнтація є здатністю людини робити усвідомлений вибір своєї поведінки та діяльності у процесі її соціалізації та інтеграції в суспільство та взаємодії з іншими учасниками суспільного життя. Будучи компонентом свідомості людини соціальні орієнтації: а) визначають спрямованість її соціального вибору (наприклад, місця в соціальній структурі суспільства), б) є актом людського волевиявлення, в) проявляються у людській поведінці/діяльності; г) здатні поєднувати три часові виміри – минуле, теперішнє і майбутнє.

У свою чергу, цінностями є явища об'єктивного світу (матеріальні та духовні), що мають значення для суб'єкта при здійсненні ним життєвого вибору. Власний ціннісний світ суб'єкт вибудовує у процесі своєї життєдіяльності на стадії цілепокладання. Цінності передбачають наявність знань, за допомогою яких суб'єкт лише фіксує суще та усвідомлює предметне вираження світу, абстрагуючись від власної зацікавленості (когнітивний компонент), які дозволяють суб'єкту виокремити властивості явища, які будуть оцінені ним на предмет їх значущості (емоційний компонент). Емоційним компонентом цінності є оцінка, за допомогою якої суб'єкт лише фіксує належне, стверджує свій інтерес та з'ясовує, чи це відповідає його потребам і тим самим є значимим для нього.

Тому будь-який предмет, включений у сферу людської діяльності, завжди буде оцінюватися суб'єктом на предмет його ціннісного значення. Тому оцінку, яка є процесом чи процедурою надання певним явищам цінності (поцінування або заперечення), часто розглядають як передумову встановлення цінності. Вона складається

з суб'єкта та об'єкта оцінки, а також її об'єктивної та суб'єктивної сторони. Усвідомлення суб'єктом своєї оцінки об'єкта й готовності діяти щодо нього відповідно до наявної системи цінностей отримало назву ціннісної установки.

Сукупність стійких та фіксованих ціннісних установок суб'єкта до оточуючого його світу та до самого себе, закріплених його життєвим досвідом та сукупністю його переживань, складають ціннісну орієнтацію. На відміну від ціннісної установки, для якої характерно те, що вона є 1) конкретно предметною, тобто спрямованою на визначений об'єкт, причому в даній конкретній ситуації та 2) безпосередньо переходить в активну діяльність, що означає наявність безпосередньої готовності діяти відповідно до оцінки та ситуації задоволення, орієнтація лише відображає загальні прагнення суб'єкта, спрямовані на ті чи інші види соціальних цінностей і свідчить про ставлення індивіда до того чи іншого явища як значущого, але не обов'язково реалізується в діяльності безпосередньо [3, с.105].

Система ціннісних орієнтацій та установок людини, які відображають її ставлення до когось або чогось, охоплюються поняттям життєва позиція. Вона визначається свідомістю людини, напряму залежить від її світогляду та життєвого досвіду, має неабияке значення для розуміння феномену культури, оскільки виступає в її структурі суб'єктивною стороною.

Моральна та правова культури, будучи різновидом культури, мають з нею спільну природу, а тому можуть розглядатися як системні явища. При таких дослідженнях доцільно послуговуватися одним із принципів системного підходу – принципом ізоморфізму [2, с.20]. Ізоморфізм характеризує тотожність структур об'єктів (моделей, систем), які порівнюються [5, с.219], а тому уможливує використання однієї системи для моделювання іншої системи. Таким чином, ціннісні орієнтації складатимуть суб'єктивну частину моральної та правової культур.

Список використаних джерел

1. Качур В.О. До визначення поняття «правова культура» у правознавстві. «Право. Людина. Довкілля». 2018. № 1. С.12-20.

2. Кудін А.І., Шевченко В.О. Конспект лекцій з дисципліни «Основи системного аналізу» за напрямом підготовки 6.060101 «Будівництво». URL: <http://files.khadi.kharkov.ua/dorozhno-budivelnij-fakultet/informatyky-i-prykladnoi-matematyky/item/9903-konspekt-lektsii-z-dydstypliny-osnovy-systemnoho-analizu.html> (дата звернення: 31.11.2019)

3. Кутирнова В.І. Політичні орієнтації як соціологічне поняття. Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія: Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи. 2009. №881 (24). С. 103-109.

4. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України від 30.09.2019 р. № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019>

5. Словник іншомовних слів/ уклад. С. М. Морозов, Л. М. Шкарапу-та. Київ : Наукова думка, 2000. 680 с.

6. Цілі Сталого Розвитку: Україна. Національна доповідь 2017. URL: <http://sdg.org.ua/ua/sdgs-and-governments>

О. В. Прудникова

*доктор філософських наук, доцент,
професор кафедри культурології,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
м. Харків, Україна*

СВОБОДА Й ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В АКСІОСФЕРІ МОРАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ СУБ'ЄКТІВ ВІРТУАЛЬНОГО ПРОСТОРУ

У наш час віртуальний світ є потужним чинником соціального життя. світі виникають власні закони та підсистеми буття, які мають суперечливий характер. В діяльність різноманітних суб'єктів у віртуальному просторі створює своєрідну морально-правову культуру, яка потребує глибоко дослідження. Варто зауважити, що морально-правова культура суб'єктів віртуального світу репрезентована як цінностями, так і антицінностями щодо сутності яких у науковій літературі є різноманітні точки зору.

Однією з визначальних цінностей, яка притаманна суб'єктам морально-правової культури віртуального світу є свобода

Шаповал В. Н.	
ЭВОЛЮЦИЯ И ПЕРСПЕКТИВЫ МОРАЛИ: ОПЫТ ФИЛОСОФСКОГО АНАЛИЗА	333
Чурсин Н. Н.	
ФАКТОР ФОРМАЛИЗАЦИИ В КОНФЛИКТЕ МОРАЛИ И ПРАВА.....	339
Проценко О. П., Лихограй В. В.	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ В ОСВІТНІЙ СТРАТЕГІЇ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	344
Качур В. О.	
МІСЦЕ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ В СТРУКТУРІ МОРАЛЬНОЇ ТА ПРАВОВОЇ КУЛЬТУР.....	348
Прудникова О. В.	
СВОБОДА Й ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В АКСІОСФЕРІ МОРАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ СУБ'ЄКТІВ ВІРТУАЛЬНОГО ПРОСТОРУ	351
Васильєва Л. А.	
ПУБЛІЧНІСТЬ І ПРАВО ЯК ВІДКРИТІ АВТЕНТИЧНІ СИСТЕМИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА	355
Радутний О. Е.	
НА ПОРОЗІ МАНІФЕСТУ НОВОЇ МОРАЛІ ТА ПРАВА (ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ, ЦИФРОВА ЛЮДИНА ТА ГЛОБАЛЬНИЙ ПЕРЕРОЗПОДІЛ).....	360
Чмихун С. Є.	
СТАТУС ЛЮДИНИ В МЕЖАХ МОРАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ТА ЕТИКЕТНОЇ ПРИМУСОВОСТІ	365
Сідак Л. М., Явтушенко О. В.	
ВПЛИВ COVID-19 ТА ІНШИХ ЕПІДЕМІЙ НА ПРАВА ЛЮДИНИ І МОРАЛЬ	368
Левін О. Л.	
ВПЛИВ НОРМ КАНОНІЧНОГО ПРАВА ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ НА ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО СІМЕЙНОГО ПРАВА (ІСТОРИКО- ПРАВОВИЙ АСПЕКТ).....	372
Пивоваров В. М.	
ФЕМІДА І МИСТЕЦТВО СЛОВА.....	380